

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Tasaisempi tulonjako ja lisää rahaa alkutuottajille on yleisesti ottaen kannatettava tavoite.

Mitä tulee koko ruokajärjestelmän kannattavuuteen, niin huomion kiinnittää se, että tässä luvussa eikä oikeastaan koko strategiaperustissa puhuta kasviproteiineista yhtikäs mitään. Mallia voisi ottaa esimerkiksi Tanskasta, jossa panostetaan vahvasti kasvisproteiinien tuotantoon ja vientiin. Kuten

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Kasvisproteiinit loistavat tästäkin kappaleesta poissaolollaan, "Viennin arvon kasvu perustuu laadukkaisiin raaka-aineisiin, jalostusasteen nostamiseen ja kestävään tuotantotapaan. Vienti monipuolistuu; lisäarvotuotteiden lisäksi viedään teknologiaa (esim. bioteknologiat), laitteita ja osaamista. "

Näin muotoiltuna tämän tavoitteen saavuttamiseksi riittää se, että Suomesta viedään maailmalle broilereiden pään katkaisemiseen tarvittavaa teknologiaa, mutta mikään muu ei oikeastaan muutu.

Jos vientiä halutaan kuitenkin kasvattaa myös aidosti kestävästi olisi suositeltavaa ottaa kasvisproteiinit lähempään tarkasteluun. Kuten Luonnonvarakeskuksen tutkimuksessa "Ruoka-ala kasvuun viennin ja

ruokainnovaatioiden vetämänä (2024) todetaan,:

"Kasviproteiinituotteiden tuotanto on Suomessa vielä varsin varhaisessa vaiheessa. Alan liikevaihto oli vuonna 2022 arviolta noin 30 milj. euroa. Kulutuksen kehittyessä suotuisasti ja oikeilla toimenpiteillä Suomeen voi syntyä kuitenkin reilun miljardin euron uusi arvoketju yritysten liikevaihtona laskettuna vuoteen 2035 mennessä. Tämä edellyttää uusia investointia ja

tuotantokapasiteetin sekä kotimaisen kulutuksen ja viennin merkittävää kasvua."

"

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Strategia tuntuu luottavan kestävyyskysymyksissä ennen kaikkea informaatio-ohjaukseen. Niin näyttäisi olevan myös eläinten hyvinvoinnin kanssa. "Ruoka-alan toimijoiden vastuuta ja osaamista tuotantoeläinten hyvinvoinnista ja eläinten hoidon parhaista käytännöistä

vahvistetaan." Kaikenlaisen osaamisen ja tietämyksen kasvattaminenhan on hyvää ja mukavaa tekemistä, mutta todellinen muutos vaatii oikeassa maailmassa myös sitovaa lainsäädäntöä ja normiohjausta.

Tuotantoeläinten kohdalla huomiota tulisi kiinnittää vahvasti siihen, että laiduntavat eläimet pääsevät laiduntamaan.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Mihin tästä luvusta ovat unohtuneet palkokasvit?

Helsingin yliopiston Leg4Life hankkeen politiikkasuosituksissa (11/24) ehdotetaan palkokasvien tuotannon moninkertaistamista Suomessa ja todetaan, että "Palkokasvien laajamittaisempi hyödyntäminen vähentää ruoantuotannon ympäristöpäästöjä ja vahvaa riippuvuutta fossiilienergialla tuotetuista typpilannoitteista, monipuolistaa kasviproteiinilähteitä, tukee huoltovarmuutta ja maatalousympäristön monimuotoisuutta sekä auttaa ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. "

Lisäksi on syytä huomauttaa, että valtaosa pelloistamme on valjastettu eläinteollisuuden tarpeisiin. Tässä ei ole huoltovarmuudenkaan kannalta järkeä.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Ruuantuotantoon-ja kulutukseen liittyviä ilmasto-ja luontokysymyksiä ei voi ratkaista ilman siirtymää kasvispohjaisempaan tuotantoon ja ruokavalioon. Tämä tosiasia olisi syytä tunnustaa tässäkin paperissa.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Tässä kappaleessa mainitaan erikseen "Myös kaupan ja elintarviketeollisuuden epäsuorat hiilidioksidipäästöt

vähenevät merkittävästi, mikä tarkoittaa, että kulutetut elintarvikkeet ovat vuonna 2040 merkittävästi vä-

häästöisempiä". Olisi syytä mainita, että vielä kaupan ja elintarviketeollisuuden epäsuoria päästöjä suurempi merkitys elintarvikkeiden päästöille syntyy siitä, mitä elintarvikkeet ovat. Kuten sanottua, ilmasto- ja luontohaasteita ei voi ratkaista ilman siirtymää kasvipohjaiseen tuotantoon. Tässä kontekstissa sinänsä tärkeä huomio epäsuorista päästöistä näyttäytyy lähinnä tarkoituksellisenä hämäyksenä.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

"Suomeen ei tuoda tuotteita ja raaka-aineita, jotka lisäävät luontokatoa". Tämä on hyvä tavoite. Se kuitenkin vaatisi myös sitä, että esimerkiksi MTK ei yrittäisi torpata EU:n metsäkatoasetusta ja, että Suomi ei yrittäisi ajaa Mercosur-sopimuksen voimaantuloa.

Tuonnin lisäksi on tietenkin kiinnitettävä huomiota myös kotimaiseen tuotantoon. Myöskään se ei saa lisätä luontokatoa.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Nykytilan kuvauksessa mainitaan, että "Väestötasolla ravitsemussuositusten asettamia tavoitteita ei kuitenkaan ole saavutettu: esimerkiksi tyydyttyneen rasvan ja suolan käyttö on liiallista, kun taas kuidun saanti on suositusta vähäisempää".

Tässä kohtaa voisi mainita erikseen sen, että suomalaiset syövät edelleen aivan liikaa punaista lihaa ja prosessoitua lihaa. Tämän tosiasian tulisi ohjata myös ruokastrategiaa ja Suomen tulevan ruokajärjestelmän kehitystä.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoj

"Kasvien ja vihannesten käyttö lisääntyy,

ja kuluttajilla on yhä paremmat mahdollisuudet valita lautaselleen kasvipohjaisia tuotteita." Tämä on hyvä maininta, mutta valitettavasti edeltävissä kappaleissa esitetty toimenpiteet eivät ohjaa tähän suuntaan oikeastaan mitenkään.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Yleisesti strategiaa vaivaa se, että tosiasioita ei oikein tunnusteta. Mitkään luontoon ja ympäristöön liittyvät tavoitteet eivät ratkea ilman siirtymää kasvipohjaiseen ruokajärjestelmään.

Innovaatioista ja kasvusta puhutaan, mutta kasviproteiineja ei mainita koko strategiassa lainkaan lähdeluetteloa lukuunottamatta.

Toimenpiteissä luotetaan informaatio-ohjaukseen vaikka tiedetään, että sillä ei riittäviä tuloksia saada aikaiseksi millään saralla. Oli kyse sitten ilmastosta tai eläinten hyvinvoinnista tarvitaan lainsäädäntöä ja normiohjausta.

Ravitsemussuosituksiin viitataan koko strategiassa yhden ainoan kerran nykytilaa kuvatessa. On suorastaan typerää rakentaa ruokastrategiaa, joka ei ole millään tavalla synkassa kasvispainotteisempaan ruokavalioon siirtymistä painottavien ravitsemussuositusten kanssa.

Tiainen Olli
Greenpeace